

PAŽYMA DĖL 2013 METŲ BALANDŽIO 11 D. PATIKRINIMO PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMŲ-ATVIROSIOS KOLONIJOS 3-OJOJE VALDYBOJE

2013-04-15 Nr. 2013/1-16

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus Romo Valentukevičiaus pavedimu Seimo kontrolieriaus patarėjos Neringa Kučinskaitė, Sigutė Vedeckienė ir Žmogaus teisių padėties uždaroje laisvės apribojimo institucijose stebėtojų grupės vyriausiasis specialistas Juras Taminskas 2013-04-11 lankėsi Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos 3-ojoje valdyboje (toliau vadinama Pravieniškių PN-AK 3-oji valdyba, pataisos namai, pataisos įstaiga).

Lankymosi metu buvo bendrauta su Pravieniškių PN-AK direktoriaus pavaduotojais Tomu Bartninku, Raimundu Grabliausku, i.e. 3-osios valdybos viršininko pareigas Dimitrijumi Medvedevu, Socialinės reabilitacijos skyriaus viršininku Artūru Janušausku, Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininku Robertu Maciulevičiumi ir kitais pareigūnais.

Susitikimo metu buvo aptarta Seimo kontrolierių įstaigoje gaunamų skundų dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų problematika, lygtinio paleidimo klausimai, nuteistųjų laikymo sąlygos, sveikatos priežiūros ir kt.

Vizito metu Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojai stebėjo, kokiomis sąlygomis nuteistieji laikomi gyvenamosiose, uždarojoje zonoje (baudos izoliatoriaus patalpos ir kamerų tipo patalpos), apžiūrėjo ilgalaikių pasimatymų, laisvalaikio kambarius, biblioteką, pataisos namų valgyklos patalpas, prie pataisos namų veikiančios įmonės patalpas (siuvyklą ir duonos kepyklą). Lankymosi metu buvo stebimas saugios aplinkos nuteistiesiems užtikrinimas pataisos namuose.

Seimo kontrolierius 2013-02-08 raštu Nr. 4D-2013/1-25/3D-424 kreipėsi į Pravieniškių PN-AK direktorių Virginijų Ceslevičių, kad gautų informaciją apie pataisos namų 3-iąją valdybą.

I. PATAISOS NAMŲ 3-IOSIOS VALDYBOS APSAUGA IR PRIEŽIŪRA

/...duomenys neskelbtini.../

II. MAITINIMAS ĮSTAIGOS TERITORIJOJE VEIKIANČIOJE VALGYKLOJE

Maitinimo įstaigos (toliau vadinama ir valgykla), veikiančios pataisos įstaigos 3-iosios valdybos teritorijoje, apžiūros metu buvo nustatyta, kad maitinimas vykdomas savitarnos principu, t. y. kiekvienam nuteistajam individualiai prieinant prie asmens tiekiančio maistą, kur yra suteikiamas tuo metu jam priklausantis maisto daavinys. Nuteistasis savo nuožiūra pasirenka valgymui skirtą laisvą vietą valgykloje. Pažymėtina, jog visi indai, iš kurių maitinami nuteistieji, yra vienodi ir tinkami pilnavertiškam naudojimui. Todėl konstatuotina, kad pirmiau nurodyta maitinimo sistema mažina galimas nuteistųjų kriminalinės subkultūros tradicijas.

Valgyklos patalpos yra atnaujintos, švarios, vėdinamos ir tvarkingos.

Valgykloje maitinimas nuteistiesiems yra organizuojamas pagal iš anksto nustatytus grafikus, valgiaraščiuose nurodant nuteistųjų tikslinę grupę (dirbantiesiems, nedirbantiesiems, vegetarams). Taip pat pabrėžtina, jog visi pirmiau nurodyti valgiaraščiai yra iškabinti matomoje valgyklos patalpų vietoje (prie pagrindinio įėjimo/išėjimo į/iš valgyklos pranešimams skirtuose stenduose). Vizito metu atkreipus dėmesį į nuteistiesiems gaminamą maistą, jo neigiamo tiek vizualinio, tiek juslinio aspekto nenustatyta.

Pataisos įstaigos maisto laboratorinius tyrimus 2 kartus per metus atlieka Kauno technologijos universiteto Maisto instituto Maisto tyrimų centras. Vizito metu nustatyta, jog 2012-10-26 Kauno technologijos universiteto Maisto instituto Maisto tyrimų centras atliko maisto kokybės tyrimą, kurio metu pažeidimų dėl maisto kokybės nenustatė.

III. PATALPOS, SKIRTOS ILGALAIKIAMS NUTEISTŪJŲ PASIMATYMAMS

Vizito patalpos įstaigoje metu buvo apžiūrėtos patalpos, skirtos ilgalaikiams nuteistųjų pasimatymams. Šiose patalpose yra būtiniausi baldai, televizoriai, žaidimų kambarys vaikams, bendro poilsio kambarys, virtuvė, dušai ir sanitariniai mazgai, iš kurių vienas dušas su sanitariniu mazgu šių metų balandžio mėnesį iš esmės atnaujinti.

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2011-03-03 įsakymu Nr. V-82 „Dėl patalpos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ 31 punkte numatyta, kad įrengiant naujas arba rekonstruojant ar kapitaliai remontuojant esamas ilgalaikių pasimatymų patalpas, sanitarinis mazgas ir virtuvė įrengiama kiekvienam ilgalaikio pasimatymo gyvenamajam kambariui. Nesant techninių galimybių esamas ilgalaikių pasimatymų patalpas įrengti pagal šiame punkte nustatytą reikalavimą, sanitariniai mazgai ir virtuvės gali būti įrengiami bendram naudojimui.

Ilgalaikio pasimatymo kambariuose yra įrengtos priverstinės ventiliacijos, languose yra ventiliacinės orlaidės. Šaldytuvai pastatyti bendro naudojimo virtuvėje.

Esant dideliame nuteistųjų skaičiui patalpos įstaigoje, visi ilgalaikių pasimatymų kambariai būna nuolatos užimti. Ilgalaikių pasimatymų suteikimo nuteistiesiems procedūra pradama gavus nuteistojo rašytinį prašymą suteikti jam ilgalaikį pasimatymą. Pirmiau nurodytus prašymus pateikę nuteistieji, atsižvelgus į pageidaujamą ilgalaikio pasimatymo suteikimo datą, yra įtraukiami į ilgalaikių pasimatymų suteikimo grafiką. Patvirtintas grafikas, kuriame nurodoma konkrečiam nuteistajam suteikiamo ilgalaikio pasimatymo data, yra pakabinamas patalpos įstaigoje stenduose, skirtuose skelbti viešą informaciją, ir kurių buvimo vieta yra žinomi visiems nuteistiesiems. Nuteistųjų teisė pasimatyti su sutuoktiniu, sugyventiniu ar artimaisiais giminaičiais per jiems priklausantį pasimatymo terminą yra pilnai užtikrinama.

IV. NUTEISTŪJŲ BENDRASIS LAVINIMAS, PROFESINIS MOKYMASIS, DARBAS IR SOCIALINĖ REABILITACIJA

Patalpos įstaigos 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems bendrasis lavinimas ir profesinis mokymas organizuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 147-150 straipsnių ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-04-08 nutarimo Nr. 264 „Dėl suimtųjų ir nuteistųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmes, bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo organizavimo“ nuostatomis.

Pravieniškųjų PN-AK administracija informavo, kad bendrąjį lavinimą patalpos įstaigoje vykdo Kaišiadorių suaugusiųjų ir jaunimo mokykla. Šiuo metu joje mokosi 91 nuteistasis. Į mokyklą buvo priimti visi pareiškę norą mokytis nuteistieji. Profesinis mokymas nuteistiesiems vykdomas bendradarbiaujant su VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centru ir VĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centru (6 specialybės).

VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centras rengia kompiuterio operatoriaus specialybės mokymus. Šiuo metu šios specialybės mokosi 25 nuteistieji.

VĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras vykdo šių specialybių užsiėmimus: siuvinių gamintojo - mokosi 26 nuteistieji, odinių gaminių taisytojo specialybės – mokosi 29 nuteistieji, avalynės gamintojo specialybės – mokosi 30 nuteistųjų, pynėjo iš vytelių specialybės – mokosi 28 nuteistųjų, baldų apmušėjo specialybės – mokosi 30 nuteistųjų.

2012 metais vidutinis sąrašinis nuteistųjų skaičius patalpos įstaigos 3-iojoje valdyboje buvo 854 nuteistieji. Bendras mokinių skaičius - 259.

2012 m. partnerio teisėmis dalyvaujant Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos vykdomo projekto „Mano kelias 2“ versija“ numatytose veiklose, organizuotas nuteistųjų profesinis mokymas, išigyjant autopakrovėjų vairuotojų profesiją.

Mokymuose dalyvavo 40 nuteistųjų. Visi jie sėkmingai baigė mokymus ir 2012-06-29 gavo kvalifikacinius pažymėjimus.

Taip pat šiuo metu, bendradarbiaujant su Krikščioniškuoju labdaros fondu „Tėvo namai“, partnerio teisėmis dalyvaujama projekto „Asmenų, paleistų iš įkalinimo įstaigų, socialinė bei profesinė rehabilitacija ir integracija į darbo rinką Kauno ir Tauragės apskrityse“ numatytose veiklose. Mokymuose dalyvauja 19 nuteistųjų.

Nuteistųjų užimtumas darbine veikla pataisos įstaigoje organizuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 125-135 straipsnių, reglamentuojančių laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų darbą, nuostatomis.

Pataisos namų administracija nuteistiesiems darbą parenka atsižvelgdama į laisvas pareigybes ir darbo vietas. Priimant nuteistąjį į darbą atsižvelgiama ir į tai, ar jis teigiamai charakterizuojamas, ar nėra baustas drausmine tvarka, taip pat į jo darbingumą bei turimą specialybę. Esant galimybei rinktis, renkama iš tinkamiausių kandidatų.

Nuteistieji įdarbinami ūkio aptarnavimo darbuose ir Pravieniškių valstybės įmonėje prie pataisos namų. Šiuo metu pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje ūkio aptarnavimo darbus dirba 62 nuteistieji. Pravieniškių valstybės įmonėje prie pataisos namų darbų pobūdis ir darbo vietų skaičius keičiasi priklausomai nuo šalies ekonominių sąlygų ir situacijos rinkoje. Šiuo metu pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje gamyboje dirba 229 nuteistieji (2012-2013 metais buvo gauti 277 nuteistųjų prašymai dėl įdarbinimo). Vizito metu buvo lankytasi prie pataisos įstaigos veikiančios Valstybės įmonės duonos kepykloje ir siuvykloje, kuriuose dirba Pravieniškių PN-AK 3-osios valdybos nuteistieji.

Pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų socialinė rehabilitacija organizuojama vadovaujantis bausmių vykdymą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis. Šioje valdyboje taikomos šios pagrindinės socialinės rehabilitacijos formos:

1) individualus ir grupinis darbas su nuteistaisiais, kuriuo siekiama skatinti nuteistuosius keisti savo elgesį bei išlaikyti šeimos ir kitus socialinius ryšius ir kuris dirbamas atsižvelgiant į nuteistųjų asmenybę, amžių, lytį, padarytos nusikalstamos veikos pobūdį, išsilavinimą, elgesį bausmės atlikimo metu ir kitas aplinkybes;

2) ilgalaikė nuteistųjų visuomeninio elgesio korekcija;

3) nuteistųjų socialinių, dvasinių ir kultūrinių poreikių tenkinimas;

4) pagalba sprendžiant nuteistųjų problemas;

5) kultūros, sporto ir kiti masiniai renginiai;

6) paskatinimo priemonių ir nuobaudų skyrimas nuteistiesiems.

Atsižvelgiant į kiekvieno nuteistojo asmenybę ir socialinės rehabilitacijos poreikius, sudaromas individualaus darbo su nuteistuoju planas (programa). Dirbant socialinės rehabilitacijos darbą su nuteistaisiais, įvertinamas jų rizikos laipsnis, nuteistieji nuolat yra informuojami apie plane numatytas priemones ir jų įgyvendinimo galimybes, jie yra skatinami rengtis reintegracijai į visuomenės gyvenimą, atlikus bausmę.

Nuteistųjų aktyvus dalyvavimas programų vykdyme yra skatinamas panaudojant Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 140 straipsnyje numatytas laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems skiriamas paskatinimo priemones. Nuteistieji yra motyvuojami organizuoti renginius, užsiėmimus bei aktyviai juose dalyvauti.

Paskatinimų, tame tarpe ir perkėlimo iš paprastosios grupės į lengvąją, skyrimas nuteistiesiems yra svarstomas tik 3-iosios valdybos Drausmės komisijos posėdžio metu, dalyvaujant įvairių tarnybų atstovams. Pagal pataisos įstaigos direktoriaus 2011-04-27 įsakymu Nr. V-342 patvirtintų Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos drausmės komisijos nuostatų 4.1. punktą paskatinimo priemonių skyrimo klausimus svarsto drausmės komisija. Sprendžiant klausimą dėl paskatinimo priemonės, ypatingai taikant perkėlimą į lengvąją grupę, nuteistajam skyrimo, jo veikla yra vertinama kompleksiskai, t. y., ar jis nepriekaištingai elgiasi, ar rodo iniciatyvą ir aktyviai dalyvauja socialinės rehabilitacijos programose, jei dirba, tai ar dirba stropiai, o jei mokosi,

atsižvelgiama į jo dalyvavimą mokymuose. 2013-02-08 pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę lengvosios grupės sąlygomis atlieka 52 nuteistieji.

Šiuo metu valdyboje veikia 5 nuteistųjų būreliai, kuriuose dalyvaujantys nuteistieji gali užsiimti individualia kūrybine veikla, tokia kaip dailės, muzikos, nuteistųjų laikraščio „Nuteistųjų laikas“ leidyboje.

Pravieniškių PN-AK administracija informavo, kad pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje šiuo metu vykdomos 7 nuteistųjų laisvės atėmimo bausmės socialinės reabilitacijos programos (dar 2 vykdomos nuteistiesiems arešto bausmės):

1) Darbo su naujai atvykusiais į 3-iąją valdybą atlikti laisvės atėmimo bausmės nuteistaisiais programa, kurios pagrindinis tikslas yra nuteistojo laisvės atėmimu asmenybės pažinimas ir objektyvių poreikių nustatymas bei naujai atvykusiems į pataisos namus nuteistiesiems laisvės atėmimu objektyvios ir išsamios informacijos apie jų teisinę padėtį ir bausmės atlikimo sąlygas suteikimas. Šiuo metu programoje dalyvauja 1 nuteistasis.

2) Naujai atvykusių į Pravieniškių PN-AK 3-iąją valdybą nuteistųjų adaptacijos programa, kurios pagrindinis tikslas yra padėti atvykusiam į pataisos namus nuteistajam integruotis į naują socialinę aplinką ir sukurti prielaidas sėkmingam jo pataisos procesui. Šiuo metu programoje dalyvauja 57 nuteistieji.

3) Pravieniškių PN-AK 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų pataisos programa, kurios pagrindinis tikslas yra nuteistųjų mąstymo bei elgesio korekcija, gyvenimiškų vertybių ir motyvacijos ugdymas bei skatinimas, siekiant jog nuteistieji elgtųsi pagal visuomenei priimtinas elgesio normas. Šiuo metu programoje dalyvauja 702 nuteistieji.

4) Pravieniškių PN-AK 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų laisvalaikio užimtumo programa, kurios pagrindinis tikslas yra mažinti recidyvinio nusikalstamumo riziką, sudarant sąlygas nuteistiesiems realizuoti savo gebėjimus ir sumanymus, ugdant jų savarankiškumą, asmenines vertybes, gerinant bendrą išsilavinimą, mažinant vidinę įtampą pataisos įstaigoje. Šiuo metu programoje dalyvauja 808 nuteistieji.

5) Pravieniškių PN-AK 3-iosios valdybos Tipinės individualaus darbo su nuteistuoju, kuris vadovaujasi kriminalinės subkultūros tradicijomis, programa, kurios pagrindinis tikslas yra laisvės atėmimo bausmės atlikimo laikotarpiu motyvuotiems atsisakyti subkultūros asmenims sudaryti optimalias saviugdos ir psichologines sąlygas, formuojant, išlaikant bei gilinant jų įsidarbinimo bei mokslo siekimo motyvus, pozityvius socialinius, psichologinius bei darbinus įgūdžius, suteikiant pilietinės ir socialinės kultūros pagrindus, įkūnijančius humanizmo ir demokratijos vertybes bei principus, įgūdžius atsakomybės jausmą už savo elgesį ir gyvenimo būdą ateityje. Šiuo metu programoje dalyvauja 11 nuteistųjų.

6) Pravieniškių PN-AK 3-iojoje valdyboje laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų integracijos į visuomenę programa, kurios pagrindinis tikslas yra sudaryti sąlygas nuteistiesiems po bausmės atlikimo reintegruoti į visuomenę kartu mažinant pakartotinio nusikalstamumo riziką. Šiuo metu programoje dalyvauja 106 nuteistieji.

7) Asmenų, kuriuos rengiamasi paleisti iš Pravieniškių PN-AK 3-iosios valdybos, teisinio ir socialinio švietimo programa, kurios pagrindinis tikslas yra suteikti asmenims, kuriuos rengiamasi paleisti iš laisvės atėmimo vietos, teisinių ir socialinių žinių, kad jie galėtų adaptuotis nuolat kintančioje visuomenėje ir sugebėtų teisėtais būdais tenkinti savo socialinius poreikius. Šiuo metu programoje dalyvauja 24 nuteistieji.

Tenkinant nuteistųjų socialinius, dvasinius ir kultūrinius poreikius valdyboje nuolat organizuojami kultūriniai sportiniai renginiai: reguliariai vyksta sportinės varžybos tarp gyvenamosios zonos lokalinių sektorių ir būrių nuteistųjų, įstaigoje lankosi muzikiniai, teatro kolektyvai, rengiamos meno dirbinių parodos.

Organizuojant nuteistųjų užimtumo priemones ir jų socialinę reabilitaciją, glaudžiai bendradarbiaujama su nevyriausybinėmis organizacijomis: „Lietuvos Caritas“, Kalėjimų kapelionų asociacija, taip pat Kauno regiono, Kaišiadorių rajono probacijos tarnyba, Kaišiadorių rajono

savivaldybės Socialinės paramos skyriumi, Kaišiadorių, Kauno darbo biržomis, Baltijos „Gyvenimo meno“ paramos ir labdaros fondu, „Veikliųjų vyrų“ bendrijos atstovais, asociacija „Nuteistųjų socialinio užimtumo centras“, Rumšiškių parapijos klebonu.

Pataisos įstaigos 3-iojoje valdyboje nuteistiesiems sudarytos visos sąlygos atlikti religines apeigas koplyčioje, esančioje Laisvalaikio centre. Taip pat yra įrengtos biliardo, stalo teniso, treniruoklių salės, krepšinio, tinklinio, futbolo aikštelės, veikia biblioteka. Šioje valdyboje veikia nuteistųjų būreliai: Dailės, Muzikos, Šachmatų, Jogos, Knygų skaitovų. Nuteistieji gali dalyvauti „Nuteistųjų laikas“ laikraščio leidyboje, anglų kalbos kursuose, Bendravimo įgūdžių formavimo ir lavinimo kursuose. Šiuo metu rengiami Sielovados būrelio nuostatai. Bendradarbiaujant su Baltijos „Gyvenimo meno“ paramos ir labdaros fondu, nuteistiesiems propaguojantiems sveikos gyvensenos būdą, periodiškai organizuojami 6 ir daugiau dienų Stresų mažinimo ir reabilitacijos programos kursai.

Nuteistieji turi galimybę lankytis bibliotekoje, kur yra galimybė susipažinti ir su teisine informacija naudojantis Seimo, Vyriausybės ir kitų valstybinių institucijų internetinėmis svetainėmis. Lankymosi metu bendrauta su 4-5 būrio nuteistaisiais, kurie nusiskundimų dėl užimtumo neturėjo. Nuteistieji teigė, jeigu nori užsiėmimą gali rasti, nes yra sporto salė, galima žaisti biliardą, stalo tenisą, yra biblioteka, periodiškai vyksta sporto varžybos ir kiti renginiai. Tačiau vizito metu pastebėta, jog ne visuose būriuose yra įrengti laisvalaikio kambariai, pvz. laisvalaikio kambarių dėl patalpų trūkumo ir dėl didelio nuteistųjų skaičiaus nėra įrengta 1, 4-5, 8-9 būriuose.

Pravieniškių PN-AK veikia Psichologinė tarnyba. Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos Psichologinėje tarnyboje yra numatyta 10 psichologų etatų. Nuo 2012-01-01 iki 2012-06-25 faktiškai Psichologinėje tarnyboje dirbo 6 psichologai, iš kurių tik 1 psichologas 3-joje valdyboje. Nuo 2012-06-25 iki 2012-09-04 pataisos įstaigos 3-joje valdyboje dirbo 2 psichologai. Nuo 2012-09-04 įstaigos 3-iojoje valdyboje dirba 3 psichologai.

Pataisos įstaigos Psichologinės tarnybos darbas yra organizuojamas remiantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003-04-01 įsakymu Nr. 86 „Dėl Psichologinių tarnybų, veikiančių laisvės atėmimo vietose, darbo tvarkos aprašo patvirtinimo“, pagal veiklos kryptis, nustatytas LRBVK 138 straipsnyje.

Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje Psichologinės tarnybos specialistai dirba šiomis kryptimis: konsultuoja naujai atvykusius į įstaigą nuteistuosius, siekiant įvertinti jų asmenybinius ir elgesio ypatumus, bei atlieka šių nuteistųjų įvertinimą savižudybės rizikos požiūriu; konsultuoja ir teikia išvadas dėl nuteistųjų lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos galimybės; atlieka nuteistųjų asmenybės tyrimą pagal metodikas, rekomenduotas Kalėjimų departamento prie LR Teisingumo ministerijos, dėl pakartotinių nusikaltimų rizikos įvertinimo; konsultuoja ir teikia rekomendacijas dėl perkėlimo į kitą grupę, būrį, savęs žalojimo, atostogų, trumpalaikės išvykos, teisės vykti be sargybos suteikimo, įtraukimo į linkusių užpulti įskaitą ir kt.; konsultuoja dėl elgesio, emocinių, bendravimo problemų rekomenduojant kitoms tarnyboms; konsultuoja dėl asmeninių problemų nuteistiesiems asmeniškai kreipiantis; veda psichologines grupes; vykdo prevencines programas; šviečia pataisos įstaigos personalą; skatina lankytis pataisos namuose nevyriausybinių organizacijų atstovus, dirbančius alkoholio ir narkomanijos prevencijos srityje, kurie padeda keisti vartojančio alkoholi ar psichoaktyvias medžiagas nuteistojo įpročius ir formuoti sveiko ir blaivaus gyvenimo įgūdžius, organizuoja nuteistiesiems savitarpio pagalbos grupes, užsiėmimus ir t.t.

Psichologinės tarnybos specialistai atliekantys funkcijas 3-joje valdyboje per 2012 metus vykdė šias pagrindines tarnybos veiklos kryptis: naujai atvykusių nuteistųjų psichologiniai įvertinimai - atlikti 923 įvertinimai; individualios psichologinės konsultacijos - atlikta 1799 psichologinių konsultacijų iš jų 798 individualios psichologinės konsultacijos dėl asmeninių, emocinių problemų; išvados dėl nuteistojo perkėlimo į kitą grupę - pateiktos 84 išvados; išvados dėl

nuteistojo lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos galimybės - pateiktos 327 išvados; grupinė nuteistųjų terapija - praveisti 5 psichologiniai grupiniai užsiėmimai.

Taip pat Psichologinės tarnybos specialistai dirba remdamiesi Savizudybių ir savęs žalojimo laisvės atėmimo vietose prevencijos programa, inicijuoja Krizių įveikos komandos susirinkimus susidarius krizinei situacijai įstaigoje ar turint duomenų, jog tokia situacija gali susidaryti, individualiai konsultuoja asmenis priklausančius didelės rizikos grupei dėl savęs žalojimo ar bandymo nusižudyti jiems kreipiantis dėl konsultacijų, kitų tarnybų darbuotojų nukreipimu, įvykus savęs žalojimo ar suicido atvejui.

Kiekvienas naujai į pataisos namus atvykęs nuteistasis dar karantino patalpose yra konsultuojamas psichologo, atliekamas pirminis psichologinis asmenybės vertinimas, įvertinama savęs žalojimo ir suicido rizika, nuteistojo bendravimo ypatumai, turimi socialiniai įgūdžiai. Pirminės konsultacijos metu nuteistasis yra informuojamas apie psichologinių paslaugų prieinamumą įstaigoje, apie galiojančią priėmimų pas psichologą tvarką, taip pat informuojamas apie tai, kokias įžvalgas pirminės konsultacijos metu padarė psichologas, t. y. nuteistajam pasakoma apie rekomenduotinų tęstinių konsultacijų būtinumą ir svarbą. Tokiu būdu kiekvienas nuteistasis jau nuo pat atvykimo susitinka su Psichologinės tarnybos specialistais ir jo metu nustatomi nuteistojo poreikiai dėl psichologinio konsultavimo bei socialinės reabilitacijos krypčių. Vėliau nuteistojo poreikiai nustatomi arba koreguojami, kai nuteistasis savanoriškai kreipiasi dėl individualios konsultacijos ar yra nukreipiamas kitų tarnybų specialistų.

V. LAIKYMO SĄLYGOS BAUDOS IZOLIATORIUJE

Pataisos namų pareigūnai nurodė, kad baudos izoliatoriaus kamerų Nr. 12, 13, 14 rekonstrukcija dėl neskirto finansavimo neatlikta, todėl 2009-2011 metų laikotarpyje buvo atliktas šių kamerų tik kosmetinis remontas.

Lankymosi metu apžiūrėjus minėtas kameras konstatuotina, kad šių kamerų būklė bloga: plotas neatitinka minimalaus rekomenduojamo ploto, sienų dažai nusilupę, lubos pageltusios, todėl šioms kameroms būtinas remontas (rekonstrukcija). Pažymėtina, kad minėtos kameros dėl per didelio laikomų nuteistųjų skaičiaus yra eksploatuojamos. Pagal turimas lėšas yra pradėti uždarnosios zonos kamerų remontai, šiuo metu remontuojama kamera Nr. 8.

Vizito metu pastebėta, kad kamera Nr. 9 yra patenkinamos būklės, šioje kameroje yra būtiniausias inventorių, sanitarinis mazgas atskiroje patalpoje, praustuvė, tačiau dėl sienų ir lubų būklės reikalingas remontas.

VI. PATIKRINIMO IŠVADOS

Apibendrinus patikrinimo metu surinktą informaciją ir nustatytus faktus darytina išvados:

1. Pravieniškių PN-AK 3-iojoje vadyboje laikomų nuteistųjų skaičius viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro bei Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymais nustatytą Pravieniškių PN-AK leidžiamų laikyti nuteistųjų asmenų skaičių ir tai sąlygoja nustatyto dydžio gyvenamojo ploto neužtikrinimą.

2. Pravieniškių PN-AK pareigūnai, atsižvelgiant į esamas finansines galimybes bei žmogiškuosius išteklius, imasi visų įmanomų priemonių, kad nuteistiesiems būtų užtikrinta saugi aplinka.

3. Baudos izoliatoriaus kamerų Nr. 12, 13, 14 būklė bloga, kameroms būtinas remontas (rekonstrukcija).

4. Ne visi būriai turi pastovius būrio viršininkus;

5. Ne visuose būriuose yra įrengti laisvalaikio kambariai.

6. Pataisos namuose yra sudarytos sąlygos laisvalaikiui praleisti: biblioteka, koplyčia, kultūriniai ir sportiniai renginiai, psichologiniai grupiniai užsiėmimai, dalyvavimas projektiniuose

mokymuose, dalyvavimas susitikimuose su įvairių religinių konfesijų ir bendrijų atstovais, dalyvavimas meno kūrybos veikloje.

7. Nuteistųjų socialinė rehabilitacija pataisos įstaigoje vykdoma Bausmių vykdymo kodekso 111 straipsnyje nustatytais priemonėmis (laisvės atėmimo režimu, nuteistųjų darbu, socialine rehabilitacija, bendroju lavinimu bei profesiniu mokymu).

VII. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į patikrinimo metu surinktą informaciją ir nustatytus faktus bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierius rekomenduoja Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui Artūriui Norkevičiui:

1. Apsvarstyti galimybę didinti žmogiškuosius išteklius Pravieniškių PN-AK 3-joje valdyboje.

2. Apsvarstyti galimybę skirti lėšų, kad Pravieniškių PN-AK 3-osios valdybos gyvenamųjų patalpų koridoriuose būtų įrengti apsaugos ir (ar) priežiūros postai, pareigūnai tinkamai aprūpinti būtiniausiomis apsaugos priemonėmis.

Atsižvelgiant į patikrinimo metu surinktą informaciją ir nustatytus faktus bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierius rekomenduoja Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos direktoriui Virginijui Ceslevičiui:

1. Spręsti klausimą dėl Pravieniškių PN-AK 3-osios valdybos baudos izoliatoriaus kamerų Nr. 12, 13, 14 remonto.

Seimo kontrolierius

Romas Valentukevičius

Neringa Kučinskaitė, (8-5) 266 51 22, neringa.kucinskaite@lrs.lt

Sigutė Vedeckienė, (8-5) 266 51 37, sigute.vedeckiene@lrs.lt

Juras Taminskas, (8-5) 266 51 46, juras.taminskas@lrs.lt